Kandidatuppsats

Sjuksköterskeprogrammet 180 hp

Upplevelser i samband med omvårdnad av patienter med HIV

- En litteraturstudie utifrån ett sjuksköterskeperspektiv

Omvårdnad 15 hp

Halmstad 2023-03-23

Alva Englund och Gilda Homayonnejad

HÖGSKOLAN I HALMSTAD

Titel	Upplevelser i samband med omvårdnad av patienter med HIV – En litteraturstudie utifrån ett sjuksköterskeperspektiv
Författare	Alva Englund & Gilda Homayonnejad
Akademi	Akademin för hälsa och välfärd
Handledare	Annelie Lindholm, Universitetslektor i omvårdnad, Fil. dr.
Examinator	Susann Arvidsson, Universitetslektor i omvårdnad, Fil. dr.
Tid	Våren 2023
Sidor	18
Nyckelord	HIV, omvårdnad, sjuksköterska, upplevelser.

Sammanfattning

Bakgrund: Humant immunbristvirus (HIV) är ett globalt folkhälsoproblem som kan utvecklas till sjukdomen Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS) vid obehandlad infektion. Antiretrovirala läkemedel (ART) gör det möjligt för personer med HIV att leva ett långt och friskt liv trots sin diagnos. Det medför ett behov av regelbunden kontakt med sjuksköterskor där förhållningssättet och upplevelser kan spela roll i hur omvårdnaden utformas. Sjuksköterskor ska arbeta utifrån ett holistiskt synsätt och respektera mänskliga rättigheter, behandla alla jämlikt, visa lyhördhet samt medkänsla. **Syfte:** Syftet var att belysa sjuksköterskors upplevelser i samband med omvårdnaden av patienter med HIV. **Metod:** En allmän litteraturstudie gjordes med induktiv ansats där åtta kvalitativa och en kvantitativ artikel valdes. Data bearbetades utifrån en innehållsanalys. **Resultat:** Resultatet visade att sjuksköterskorna hade både positiva och negativa upplevelser av omvårdnaden av patienter med HIV. Upplevelserna sjuksköterskorna hade var rädsla, stress, självstigmatisering och diskriminering samt arbetsglädje. Kunskap och stöd upplevdes ha betydelse i samband med omvårdnaden av patienter med HIV. **Slutsats/konklusion:** Sjuksköterskorna hade negativa upplevelser i början av arbetet vilket kunde påverka relationen mellan sjuksköterskor och patienter. Sjuksköterskornas kunskap om HIV samt deras upplevda emotionella, praktiska och organisatoriska stöd bidrog till arbetsglädje vilket i sin tur var viktigt för kvalitén på omvårdnaden.

Title	Experiences in connection with the care for patients with HIV – A literature study based on a nurse perspective
Author	Alva Englund & Gilda Homayonnejad
School	School of health and welfare
Supervisor	Annelie Lindholm, Senior lecturer in nursing, PhD.
Examiner	Susann Arvidsson, Senior Lecturer in nursing, PhD.
Period	Spring 2023
Pages	18
Keywords	HIV, nurse, experience, nursing

Abstract

Background: Human immunodeficiency virus (HIV) is a global public health problem that can develop into the disease Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS) in case of untreated infection. Antiretroviral therapy (ART) makes it possible for people with HIV to live a long and healthy life despite their diagnosis. This entails a need for regular contact with the nurses, where their approach and experiences can play a role in how the care is formed. The nurses shall work from a holistic approach and respect human rights, treat everyone equally, show responsiveness and compassion. **Aim:** The aim was to illustrate the nurse's experiences in connection with the care of patients with HIV. **Method:** A general literature study was done with an inductive approach where eight qualitative and one quantitative article were selected. The data was then processed based on a content analysis. **Results:** The results showed that the nurses had both positive and negative experiences of caring for patients with HIV. The experiences that the nurses had were fear, stress, self-stigmatization and discrimination and job satisfaction. Knowledge and support perceived to be of meaning in the care for patients with HIV. **Conclusion:** The nurses had negative experiences at the beginning of the work which could affect the relation between nurses and patients. The nurses´ knowledge of HIV and their perceived emotional, practical and organizational support contributed to job satisfaction, which in turn was important for the quality of the care.

Innehållsförteckning

Inledning **6**
Bakgrund **7**
HIV 7
Sjuksköterskors arbete 9
Omvårdnadsteoretisk referensram 10
Problemformulering **11**
Syfte **11**
Metod **11**
Design 11
Datainsamling 11
Inklusions-och exklusionskriterier 12
CINAHL 12
PubMed 13
PsycINFO 13
Databearbetning 13
Forskningsetiska överväganden 14
Resultat **15**
Rädsla 15
Stress 15
Självstigmatisering och diskriminering 16
Betydelse av kunskap 16
Betydelse av stöd 17
Arbetsglädje 17
Diskussion **18**
Metoddiskussion 18
Resultatdiskussion 20
Konklusion och Implikation **24**
Referenser ..... **I**
Bilaga A ..... **I**
Tabell 1: Sökordsöversikt I
Bilaga B ..... **II**

Tabell 2: Sökhistorik II
Bilaga C III
Tabell 3: Artikelöversikt III

Inledning

Smitta med Humant immunbristvirus (HIV) är ett globalt folkhälsoproblem och cirka 38,4 miljoner människor levde år 2022 med HIV enligt World Health Organization (WHO, 2022). Globalt avled år 2021 cirka 650 000 personer av HIV-relaterade orsaker (WHO, 2022). I Sverige beräknades det vara 8000 personer som hade en HIV-infektion under år 2019 (Folkhälsomyndigheten, 2020). Det uppskattas tillkomma 400 till 500 nya fall i Sverige varje år (Folkhälsomyndigheten, 2020). Vid obehandlad HIV-infektion utvecklas tillståndet till sjukdomen Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS) som innebär ett bristande immunförsvar (WHO, 2022). Detta kan medföra olika komplikationer som allvarliga bakterieinfektioner och olika cancerformer. Utvecklingsländerna är mest utsatta för HIV i både dödlighet och antal smittade, där Afrika är mest drabbat (WHO, 2022).

HIV är ett obotligt tillstånd som en person efter given diagnos får leva med livet ut (WHO, 2022). Däremot kan en person med hjälp av rätt vård, diagnostisering och behandling leva ett långt samt friskt liv trots sin HIV-infektion. Detta medför ett behov av regelbunden kontakt med sjuksköterskor där sjuksköterskornas upplevelser kan spela roll i hur omvårdnaden utformas (Punitha et al., 2021). Sjuksköterskorna ska arbeta utifrån patientens individuella behov och respektera varje individs rättigheter samt se patienten utifrån ett holistiskt synsätt. Trots utveckling gällande sjuksköterskors förhållningssätt genom framtagning av kärnkompetenser råder fortfarande brister, vilket kan påverka mötet mellan sjuksköterskor och patienter med HIV (Oldland et al., 2020). Patienter med HIV kan uppleva ett negativt bemötande i mötet med sjuksköterskor (Fekete et al., 2018). Uppmärksamheten gällande HIV-epidemin har minskat, därför krävs mer forskning angående kunskapsläget för att förbättra mötet mellan sjuksköterskor och patienter med HIV (Frain, 2017).
Omvårdnadsforskningen inom detta område fokuserar främst på sjuksköterskors förhållningssätt och den stigmatisering som finns gällande omvårdnaden av patienter med HIV. För att kunna utveckla en ökad kunskap hos sjuksköterskor och därmed förbättra kvaliteten på vården bör det forskas mer om upplevelser i omvårdnaden med patienter med HIV (Frain, 2017).

Bakgrund

HIV

HIV är ett retrovirus som upptäcktes på 1980-talet. Viruset lagras i kroppens arvsmassa genom att det integrerar sitt DNA i värdgenomet (Deeks et al., 2015). När en cell blir invaderad av HIV blir cellens livslängd förkortad eftersom infektionen skapar olika dubbletter av viruset som därefter använder nya värdceller för reproducering av sig själv (Punitha et al., 2021). Infektionen begränsar thymus förmåga att producera T-hjälpar-lymfocyter, som är en stor del av immunsystemets försvar. Därmed bryts immunförsvaret progressivt ner (Deeks et al., 2015; Punitha et al., 2021). HIV är en blodsmitta som kan spridas genom slidsekret eller sperma av en person med HIV vid sexuell kontakt eller kontaminering av nålar där blodsmitta finns. Överföring av smittan kan dessutom ske via mor till barn genom graviditet eller amning (Blaxhult et al., 2015). Övergången från HIV till sjukdomen AIDS sker i tre faser: primär akut infektion, en mellanfas av klinisk latens och slutfasen som innebär klinisk sjukdom (Punitha et al., 2021). I både första och mellersta fasen kan en smittad person vara asymtomatisk alternativt uppvisa symtom som liknar influensa, vilket innefattar feber, utslag och svullna lymfkörtlar (Deeks et al., 2015; Punitha et al., 2021). I slutliga fasen är immunförsvaret försvagat eller icke-existerande vilket leder till återaktivering av eventuella latenta infektioner samt invadering av smittsamma organismer. Komplikationerna av det försvagade immunförsvaret blir att kroppen inte kan hantera virus. Detta leder till att det sker utveckling av olika virusorsakade cancerformer som Kaposis sarkom, vilket är kärlbildande tumörer, samt förekomst av ovanliga former av pneumoni (Punitha et al., 2021).

HIV-testning bör erbjudas rutinmässigt för att uppnå tidig diagnostisering (Massey, 2014). HIV-testning bör göras vid oskyddat sex, misstanke om smittöverföring, injektionsmissbruk eller vid andra symtom. Testningen utgörs av ett blodprov där HIV-antigen och specifika antikroppar mot HIV detekteras. Sjuksköterskor ska informera patienter före testet både skriftligt och muntligt samt förklara tillvägagångssättet (Massey, 2014). I samband med den positiva HIV- diagnosen upplever patienter ofta chock, rädsla för konsekvenserna, missmod, psykologiska påfrestningar samt verklighetsflykt (Imani et al., 2021). Patienterna behöver därför uppmärksamhet och stöd från vården. Patienterna kan känna ett inre hat för smittkällan och många lägger över skulden på smittöverförarna för sin positiva diagnos (Imani et al., 2021). Det är inte ovanligt att patienter känner självhat och beskyller sig själva samt därmed inte vågar berätta för närstående om HIV-diagnosen (Ziersh et al., 2021). Den upplevda oron patienterna känner efter en positiv HIV-diagnos kan resultera i självisolering samt påverkan på sociala

relationer (Fekete et al., 2018; Senyrek et al., 2021). Risken för depression är även större samt känslan av ensamhet efter en positiv HIV-diagnos (Fekete et al., 2018).

Medicinering bromsar tiden till utveckling från HIV till AIDS och på grund av kunskapsutvecklingen gällande behandlingar idag är utvecklingen av AIDS mer sällsynt (Punitha et al., 2021). Tidig behandling minimerar skada på immunsystemet samt minskar risk för komplikationer (Punitha et al., 2021). Antiretrovirala läkemedel (ART) hämmar virusreplikationen och förbättrar återhämtningen av immunförsvaret (Albert et al., 2021). Målet med behandlingen är att virusnivåerna i plasma ska vara omätbara. Vid omätbara nivåer är smittrisken obefintlig. Virusnivåerna, följsamheten till behandling och eventuell påverkan på immunsystemet följs upp regelbundet av sjuksköterskor samt läkare (Albert et al., 2021). Trots att forskningen utvecklats genom åren så är prognosen idag fortfarande att HIV är ett obotligt tillstånd. Behandling och medicinering krävs därför fortgå under hela livet vilket medför en långvarig kontakt med sjukvården (Punitha et al., 2021). Viktiga faktorer patienten upplever som en god omvårdnad är relationen mellan sjuksköterska och patient samt att vårdpersonal respekterar sekretess, integritet och autonomi (Senyurek et al., 2021).

Patienter har upplevt negativa bemötanden och en stigmatisering från sjuksköterskor (Attal Ahmed et al., 2021; Mehdiyar et al., 2016; Senyurek et al., 2021). Sjuksköterskor har undvikt fysisk kontakt, där verbala förolämpningar har förekommit samt ett allmänt kyligt bemötande (Attal Ahmed et al., 2021). Sjuksköterskor har skrivit HIV med stora bokstäver i patientens journal, haft speciella ansiktsuttryck, gett blickar och haft dubbla handskar (Attal Ahmed et al., 2021). Flertalet patienter upplever bristande information och bristande sekretess (Senyurek et al., 2021). Även i svensk hälso- och sjukvård har patienter med HIV känt sig isolerade och negativt bemötta av sjuksköterskor (Mehdiyar et al., 2016). En rädsla som fanns var risken att bli utstött från samhället då patienterna inte kände att HIV var en accepterad sjukdom (Ziersh et al., 2021). Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) är en lag som finns för att motverka diskriminering och därmed understryker vikten av jämlika rättigheter. Diskrimineringslagen förbjuder att en person ska bli behandlad sämre än någon annan. Den förbjuder även att en person missgynnas på grund av en bestämmelse som först framstår som neutral men som i slutändan resulterar i ett missgynnande. Trakasserier är även en annan form av diskriminering som innefattar ett uppträdande som kränker en persons värdighet (SFS 2008:567).

Sjuksköterskors arbete

Sjuksköterskor bör alltid arbeta utefter ett professionellt förhållningssätt i mötet och omvårdnaden av patienter (Oldland et al., 2020). Grundpelarna i sjuksköterskors förhållningssätt är personcentrerad omvårdnad, arbeta evidensbaserat, medverka till förbättringskunskap, säker vård och informatik (Oldland et al., 2020). International Council of Nurses (ICN, 2021) etiska kod beskriver att sjuksköterskor ska respektera mänskliga rättigheter, behandla alla jämlikt och visa respektfullhet, lyhördhet samt medkänsla. Människosynen ska alltid vara humanistisk och den etiska koden understryker vikten av att värna om patientens värdighet och integritet. Sjuksköterskor ska enligt koden främja hälsa, återställa hälsa och lindra lidande oavsett patientens bakgrund, kön, sexuella läggning, sjukdom, ålder samt religion. Vidare står det att sjuksköterskor ska medverka till en vårdkultur som främjar öppen dialog och ett etiskt förhållningssätt (ICN, 2021).

Sjuksköterskor och annan vårdpersonal som har daglig kontakt med patienter med HIV har en ökad risk att smittas (Cividino, 2018). Förebyggande åtgärder är basala hygienrutiner, säkerhetskonstruerade nålar, utbildningar samt analys av incidentrapporter. I Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) finns bestämmelser om basala hygienrutiner som omfattar handhygien, skyddshandskar, användning av arbetskläder och skyddskläder. Bestämmelserna finns för förhindring av smittspridning (SOSFS 2015:10). Smittskyddslagen (SFS 2004:168) understryker anmälningsplikten en person har som bär på en allmänfarlig smitta och att vidta åtgärder för att minska risk för smittspridning till andra personer. Sjuksköterskor ska arbeta preventivt med åtgärder för att undvika smittspridning (SFS 2004:168). Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) fastslår att syftet med lagen är en god hälsa för hela befolkningen samt en jämlik vård för varje enskild individ. Vården som sjuksköterskor ger ska bygga på respekt för människans värdighet och målet ska alltid vara att förebygga ohälsa.

Sjuksköterskor finns för att stödja och vägleda patienten genom samtal vid diagnos samt under hela sjukdomsförloppet (Massey, 2014). En positiv HIV diagnos kan vara livsomvälvande vilket måste hanteras på ett professionellt sätt av sjuksköterskor. Tillsammans med läkaren ansvarar sjuksköterskor för patienternas följsamhet vid ART-behandlingen. Sjuksköterskor ska därmed utvärdera biverkningar samt vidta åtgärder för att upprätthålla patienternas hälsa. Dessa åtgärder kan vara hälsokontroller, vaccinering, förebyggande av hjärt-kärlsjukdomar, råd om sexuell hälsa, cervikal screening och vägledning kring preventivmedel (Massey, 2014). Relationen mellan sjuksköterskor och patienter är viktig för att möta de utmaningar patienterna står inför (Oldland et al., 2020). En öppen och ärlig kommunikation med

aktivt och respektfullt lyssnande är av yttersta vikt för en god patientupplevelse. Sjuksköterskor ska se patienten utifrån ett holistiskt synsätt med individuella behov och främja acceptans. Ett bristande och dömande förhållningssätt påverkar relationen mellan sjuksköterskor och patienter vilket kan leda till en sämre vårdupplevelse (Oldland et al., 2020).

Omvårdnadsteoretisk referensram

En omvårdnadsteoretiker som fokuserar på vårdrelationen är Jane Watson (1993) som lyfter vikten av en god relation mellan sjuksköterskor och patienter. Den ska skapas dels genom att sjuksköterskor visar empati, närvaro, medmänsklighet samt visar genuint intresse. När sjuksköterskor bekräftar patienters subjektiva känslor och upplevelser skapas förtroende, tillit samt hopp. Teorin utgår ifrån ett humanistiskt och fenomenologiskt synsätt där samspelet mellan patient och sjuksköterska benämns som transpersonell omsorg. Den transpersonella omsorgen värnar om mänsklig värdighet där sjuksköterskor ska se utifrån patientens behov både psykiskt, fysiskt, socialt och andligt. Utifrån en helhetssyn av både patienters och sjuksköterskors egna behov kan en förståelse skapas för vilka faktorer som kan påverka välbefinnandet hos båda parter. Sjuksköterskor ses som en del av omvårdnadsprocessen och den transpersonella omsorgen uttrycks vara konsten av att sjuksköterskor kan förmedla och väcka känslor hos patienter. Känslorna som sprids kan vara glädje, mod, förundran, fruktan, tystnad eller kärlek. Dessa kan väckas genom beröring, ljud, beteenden och ord. Sjuksköterskor ska vara uppmärksam på ansiktsuttryck, kroppshållning och ha en förmåga att lyssna för att se hur patienterna förmedlar det de känner (Watson, 1993). Teorin har använts vid Denver Nursing Project in Human Caring, där sjuksköterskor arbetade med patienter med HIV (Schroeder & Maeve, 1992). Sjuksköterskorna belyste behovet av en mer heltäckande omvårdnad av patienter med HIV och använde sig därför av den transpersonella omsorgen. Den transpersonella omsorgen lyfter sjuksköterskornas ansvar av att stödja, hjälpa, trösta och utbilda patienterna genom vårdprocessen (Schroeder & Maeve, 1992).Vid en positiv HIV-diagnos väcks känslor hos patienter som sjuksköterskor behöver kunna bemöta professionellt (Senyurek et al., 2021). Attityderna som sjuksköterskor har i bemötandet påverkar hur mötet och relationen formas. En god relation underlättar samarbetet under vårdmötet vilket kan öka följsamheten till behandling och regelbundna uppföljningar (Senyurek et al., 2021).

Problemformulering

Patienter med HIV kan i vårdmötet uppleva negativa bemötanden och diskriminering av sjuksköterskor. Genom att belysa olika upplevelser hos sjuksköterskor i samband med omvårdnaden av patienter med HIV kan det bidra till ökad kunskap. Den ökade kunskapen kan därefter leda till ett professionellt förhållningssätt, förutsättning för en god omvårdnad och därmed ökad kvalitet på vården till patienter med HIV.

Syfte

Syftet var att belysa sjuksköterskors upplevelser i samband med omvårdnaden av patienter med HIV.

Metod

Design

En allmän litteraturstudie med induktiv ansats genomfördes för att få en inblick över det valda området samt för att få en ökad kunskap. Induktiv ansats användes för att kunna beskriva upplevelser (Henricson & Billhult, 2017).

Datainsamling

Litteratursökningen gjordes i två steg, inledande sökning och därefter den egentliga sökningen. Den egentliga sökningen är systematisk och ligger till grund för den litteratur som har använts i litteraturstudien (Östlund, 2017). Litteratursökningen genomfördes i databaserna Cumulative Index for Nursing and Allied Health Literature (CINAHL) och Public Medline (PubMed) och Psychological abstracts (PsycINFO). Karlsson (2017) beskriver CINAHL som en databas där material inom omvårdnad, fysioterapi och arbetsterapi är centralt. Där finns artiklar, böcker, avhandlingar, kapitel i böcker och konferensmaterial tillgängligt. Vidare beskriver Karlsson (2017) PubMed som en databas inriktad på det biomedicinska området, som medicin, tandvård och omvårdnad. PsycINFO beskrivs vara en databas där material inom psykologisk forskning inom medicin och omvårdnad kan hittas (Karlsson, 2017). Syftet delades in i de centrala orden “HIV, Humant immunbristvirus, sjuksköterskor, omvårdnad, erfarenheter, upplevelser, attityder, uppfattning” (Bilaga A, tabell 1). De översattes därefter till engelska med hjälp av svenska MeSH som är en ordbok för översättning och synonymer av sökord skapad av Karolinska

institutet. Den egentliga sökningen gjordes med fritext- och ämnesordsökning och användning av de booleska operatorerna AND och OR (Karlsson, 2017). AND användes för att specificera och begränsa sökfältet. När AND sattes in mellan två ord var båda orden tvungna att vara med i sökresultatet. OR användes för att expandera sökresultatet samt att hitta resultat med liknande synonymer vilket ökar sensitiviteten i sökningen.

Artiklarnas kvalitet bedömdes enligt Carlsson och Eimans (2003) granskningsmallar för kvalitativa studier och för kvantitativa studier. Granskningsmallarna för kvalitativa och kvantitativa studier består av ett poängsättningssystem för studiens olika delar. Totalt kan 48 poäng erhållas för kvalitativa samt 47 poäng för kvantitativa studier. Poängen räknas sedan om till procent. Därefter graderas procenten i I-III efter hur hög kvalité studien representerar. Grad I innebär hög vetenskaplig kvalitét medan grad III innebär låg. Artiklar som inte uppnår grad III anses inte vara användbara i resultatet på grund av låg vetenskaplig kvalitet (Carlsson & Eiman, 2003).

Inklusions-och exklusionskriterier

För att begränsa och specificera sökningens resultat användes inklusions- och exklusionskriterier som var relevanta för studiens syfte. De valda inklusionskriterierna var att artiklarna skulle vara skrivna på engelska och publicerade mellan år 2013 och 2023 samt vara refereegranskade. I CINAHL och PsycINFO kunde refereegranskade artiklar väljas som en begränsning i sökningen. Detta kunde inte göras i PubMed utan en manuell kontroll av att artiklarna var refereegranskade gjordes genom att söka efter detta i varje enskild artikel. De valda exklusionskriterierna var litteraturstudier samt översiktsartiklar. Artiklar som grundades på patientens perspektiv exkluderades då syftet handlade om sjuksköterskors perspektiv. Ett ytterligare exklusionskriterium var artiklar i grad III enligt Carlsson och Eiman (2003) granskningsmall för vetenskapliga artiklar.

CINAHL

Sökningen gjordes med hjälp av ämnesord och fritextord i databasen CINAHL. Sökorden som användes var *HIV- Positive persons* OR *HIV* OR *Human immunodeficiency virus* AND *Nurse attitudes* AND *Nursing care* OR *Caring* OR *Nursing* OR *Care* AND *Experience* OR *Perception* OR *Attitude.* Inklusionskriterier var publiceringsår, språk och att de var refereegranskade. Det framkom 115 träffar där alla titlar lästes och av dessa lästes 73 abstrakt som ansågs av relevans för syftet, och där 15 relevanta artiklar granskades som belyste sjuksköterskors upplevelser. Resultatet blev slutligen tre artiklar eftersom dessa ansågs svara på syftet. (Bilaga B, tabell 2). Kvalitetsgranskningen av de artiklar som valts ut från CINAHL resulterade alla i grad I utifrån Carlsson och Eimans (2003) granskningsmallar.

PubMed

Sökningen gjordes i databasen PubMed med både ämnesord och fritextsökning. De använda sökorden var *Nurses* AND *HIV* OR *Human immunodeficiency virus* AND *nursing* OR *caring* OR *nursing care* OR *care* AND *Perception* OR *experience* OR *attitude*. Inklusionskriterier var publiceringsår, språk samt refereegranskade genom manuell kontroll. Sökningen genererade 137 träffar där alla titlar lästes och av dessa lästes 87 abstrakt som ansågs av relevans för syftet. Av dessa granskades sedan 18 artiklar som belyste sjuksköterskors upplevelser. Detta resulterade slutligen i tre relevanta artiklar som ansågs svara på syftet (Bilaga B, tabell 2). Kvalitetsgranskningen av de artiklar som valts ut från PudMed resulterade alla i grad I utifrån Carlsson och Eimans (2003) granskningsmallar.

PsycINFO

Sökningen gjordes i databasen PsycINFO med både ämnesord och fritextsökning. Sökorden som användes var *Nurses* AND *Human immunodeficency virus* OR *HIV* AND *Nursing care* OR *caring* OR *nursing* OR *care* AND *perception* OR *experience* OR *attitude*. Inklusionskriterierna var publiceringsår, språk och krav på refereegranskning. Sökningen genererade 79 träffar där alla titlar lästes och av dessa lästes 42 abstrakt som ansågs av relevans för syftet. Av dessa granskades sedan 12 artiklar som belyste sjuksköterskors upplevelser. Detta resulterade slutligen i tre relevanta artiklar som ansågs svara på syftet (Bilaga B, tabell två). Kvalitetsgranskningen av de artiklar som valts ut från PsycINFO resulterade två i grad I respektive en i grad II utifrån Carlsson och Eimans (2003) granskningsmallar.

Databearbetning

De nio valda artiklarna bearbetades och analyserades enligt Popenoe´s et al. (2021) tre steg för innehållsanalys i generella litteraturstudier. Artiklarna skrevs ut och analyserade individuellt. Därefter analyserades artiklarna gemensamt där diskussion fördes för att säkerställa gemensamma tankar. Det första steget var att identifiera data som svarade på syftet. Detta gjordes genom att läsa artiklarna noga enskilt och föra kommentarer för att därefter gemensamt analysera materialet och säkerställa att de svarade på syftet. Syftet fanns uppskrivet och tillgängligt under hela bearbetningen för att underlätta processen samt exkludera resultat som inte svarar på syftet vilket Popenoe et al. (2021) beskriver som fördelaktigt. Artikelöversikter gjordes för att få en överblick över de valda artiklarna med syfte att sammanfatta innehållet (Bilaga C, tabell tre). I andra steget lästes artiklarna en ytterligare gång och utifrån kommentarerna och data som framkom i resultatet skapades teman som var relevanta för syftet. Till en början skapades två

teman där de var positiva respektive negativa upplevelser. Därefter diskuterades likheter och skillnader där sex kategorier slutligen skapades. Ovanstående steg för databearbetning beskrivs av Popenoe et al. (2021). För att markera de mest relevanta i resultatet för de sex kategorierna användes färgkodning samt kommentarer. Det tredje steget innebar diskussion av de relevanta fynden i resultaten för att hitta samband. Därefter genomfördes kartläggning av relevant data som sammanställdes och bearbetades för en strukturerad redovisning av resultatet (Popenoe et al., 2021). Slutligen lästes kategorierna och all data noggrant för att säkerställa att det svarade på syftet. Bearbetningen av de valda artiklarna resulterade i sex kategorier; *Rädsla, Stress, Självstigmatisering och diskriminering, Betydelsen av kunskap, Betydelsen av stöd och Arbetsglädje.*

Forskningsetiska överväganden

I vetenskapliga arbeten finns forskningsetiska övervägande som kräver en förmåga att reflektera över tankar och värderingar. Detta ställer etiska krav samt förmåga att tillämpa etiska principer (Kjellström, 2017). För att värna om människovärdet och respekt för den enskilda människan har World Medical Association (2018) tagit fram Helsingforsdeklarationen som är forskningsetiska riktlinjer för medicinsk forskning på människor. I Sverige har lagen om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460) utvecklats för att respektera och skydda den enskilda människan och människovärdet. Dataskyddförordningen (SFS 2018:218) är en annan lag som finns att förhålla sig till inom forskningen. Den finns för att värna om varje enskild individ och främst som ett skydd för korrekt hantering av personuppgifter. Belmontrapporten (1979) redogör för etiska principer som all forskning ska bedrivas enligt. Människovärdesprincipen bygger på alla människors lika värde och rättigheter medan autonomiprincipen står för självbestämmande (Kjellström, 2017). I dessa principer ingår informerat samtycke samt respekt för deltagarnas privatliv. Göragottprincipen och rättviseprincipen finns för att minimera risker och behandla alla jämlikt samt är användbara i valet av tillvägagångssätt i studier (Kjellström, 2017). Alla studier som används i litteraturstudiens resultat hade genomgått en etisk prövning genom etiska kommittéer och fått godkänt. Vid resultatets framställande har data från resultatartiklarna speglats på ett rättvist sätt för att målgruppen inte ska komma till skada. Därmed har nyttan varit överlägsen och risken varit minimal.

Resultat

Rädsla

Sjuksköterskor berättade att de upplevde rädsla i mötet med patienter som var HIV-positiva (Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021; Pan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). Rädslan kunde visa sig som att sjuksköterskorna upplevde ovilja att vårda patienterna (Huq et al., 2019; Kurniawan et al., 2022; Manganye et al., 2013; Mashallahi et al., 2021). Känslan av rädsla var störst i det första mötet med HIV-positiva patienter (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna upplevde att rädslan kunde bero på att de hade otillräckliga kunskapen om HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskor upplevde att de var rädda för smittrisken och använde extra försiktighetsåtgärder som dubbla handskar (Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Manganye et al., 2013; Mashallahi et al., 2021; Mill et al., 2013). En rädsla fanns även att föra över smittan till de anhöriga efter att ha vårdat patienter med HIV (Huq et al., 2019; Mashallahi et al., 2021). Trots att sjuksköterskorna var medveten om smittvägarna och skyddsåtgärder fortsatte rädslan vara närvarande och kunde påverka kvalitén på vården negativt (Mashallahi et al., 2021). Rädslan var framförallt stor gällande att sjuksköterskorna själva skulle bli smittad via ett nålstick vid omvårdnaden som exempelvis vid blodprovstagning (Manganye et al., 2013; Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskorna uttryckte även en rädsla över att byta förband på patienter med HIV (Manganye et al., 2013).

Stress

Sjuksköterskorna upplevde stress i samband med omvårdnaden av patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Huq et al., 2019; Mill et al., 2013; Pan et al., 2022). De kunde uppleva att det var stressande när patienterna inte kunde acceptera sin positiva HIV-diagnos (Athley et al., 2017; Pan et al., 2022). Sjuksköterskorna kunde även känna en stress inför att förklara för anhöriga varför patienten behöver vård samtidigt som sekretessen behövde bibehållas (Mill et al., 2013). Hög arbetsbelastning, intensiva och långa arbetspass med för många patienter samtidigt upplevde sjuksköterskorna var stressande (Adynski et al., 2021; Pan et al., 2022). Sjuksköterskorna kunde på grund av stress därmed känna frustation, missnöje och utbrändhet (Adynski et al., 2021). Sjuksköterskorna upplevde att stressen yttrade sig i att de var olyckliga, oroliga och att de lätt förlorade humöret (Pan et al., 2022). Dock förekom det även beskrivningar av att sjuksköterskor kunde uppleva positiv påverkan av stress. De upplevde att

stressen kunde öka motivation, arbetsförmåga, förståelse för det mänskliga sinnet, prestation i arbetet och kommunikation med patienterna med HIV (Pan et al., 2022).

Självstigmatisering och diskriminering

Sjuksköterskorna upplevde självstigmatisering och att de blev diskriminerade på grund av fördomar från omgivningen, vilket påverkade sjuksköterskornas omvårdnad av patienter med HIV (Kurniawan et al., 2022; Manganye et al., 2013; Mashallahi et al., 2021; Mill et al., 2013; Pan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). Stigmatiseringen och attityderna från samhället gällande HIV bidrog till att sjuksköterskorna upplevde en ovilja när det kom till omvårdnaden av patienter med HIV (Kurniawan et al., 2022). Självstigmatisering och diskrimineringen gjorde att sjuksköterskorna kände sig isolerade och ensamma i sitt arbete (Pan et al., 2022). Sjuksköterskorna upplevde diskriminering i form av att personer gav negativa ansiktsuttryck när de fått veta att sjuksköterskorna arbetade med patienter med HIV (Pan et al., 2022). Vid exponering av HIV upplevde sjuksköterskorna att de skulle riskera att förlora arbetet eller få begränsade livsmöjligheter på grund av stigmatiseringen från omgivningen (Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskor upplevde att deras utbildningsnivå inte hade betydelse på självstigmatiseringen (Athley et al., 2017). Dock upplevdes det att okunskapen kunde bidra till att sjuksköterskorna hade fördomar i form av att homosexualitet var anledningen till att patienterna fått HIV (Huq et al., 2019).

Betydelse av kunskap

Sjuksköterskorna upplevde att kunskap hade betydelse för omvårdnaden av patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurinwan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskor beskrev att de hade otillräckliga kunskaper om HIV vilket kunde påverkade deras inställning till arbetet negativt (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022). Sjuksköterskor upplevde att de inte hade fått tillräcklig kunskap om HIV under sjuksköterskeutbildningen och visste därmed inte vad de skulle göra vid eventuell exponering av HIV (Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskor upplevde en trygghet av att besitta kunskaper (Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022). Genom att ha kunskaper om smittvägar och smittskyddsåtgärder upplevde sjuksköterskorna en minskad oro och rädsla (Athley et al., 2017). De upplevde även att det var nödvändigt att som sjuksköterska vara uppdaterad med den nyaste kunskapen och regelbundet få praktisk träning samt utbildning gällande HIV (Athley et al., 2017). I

samband med den ökade kunskapen kände sjuksköterskorna att de lättare kunde visa acceptans och medkänsla till patienterna (Kurniawan et al., 2022). En ökad kunskap genom utbildning kunde påverka sjuksköterskornas självförtroende positivt och leda till minskad osäkerhet (Athley et al., 2017; Adynski et al., 2021; Mashallahi et al., 2021). Sjuksköterskorna upplevde att HIV var ett komplext tillstånd som kräver kunskap som en nyutbilda sjuksköterska ofta inte besitter (Adynski et al., 2021). Känslan av kunskap upplevde sjuksköterskorna ökade deras drivkraft och gjorde de mer motiverade i arbetet (Adynski et al., 2021).

Betydelse av stöd

Sjuksköterskor upplevde olika typer av stöd var betydande för deras motivation i omvårdnaden av patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Mill et al., 2013; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna beskrev att bristen på praktiskt stöd från kollegor påverkade teamarbetet negativt (Adynski et al., 2021). Ett bra teamarbete kunde däremot upplevas ge bra stöd vilket innebar att sjuksköterskorna delade erfarenheter och upplevelser med varandra i ett utvecklande syfte (Adynski et al., 2021). Nya sjuksköterskor kunde få tips och råd från mer erfarna sjuksköterskor eller tvärtom (Adynski et al., 2021; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskor upplevde att ett bristande organisatoriskt stöd från arbetsgivare kunde leda till en mer negativ inställning till arbete till skillnad från om sjuksköterskorna fick beröm (Adynski et al., 2021: Mill et al., 2013; Pan et al., 2022). Sjuksköterskorna upplevde även att emotionellt stöd från deras egna familjer gällande arbetet inom HIV-vården var betydande (Puplampu et al., 2020).

Arbetsglädje

Efter en tids arbete inom HIV-vården upplevdes arbetsglädje och en ökad upplevd säkerhet hos sjuksköterskor gällande omvårdnaden (Kurniawan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna berättade att de fick en speciell känsla av glädje genom arbetet med patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017: Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna upplevde också att det hårda jobbet var givande eftersom de kände glädje genom att hjälpa och utbilda patienter (Athley et al., 2017). En sjuksköterska uttryckte att det kändes viktigt att vara en källa till lycka för patienterna, att det i sin tur skapade lycka för sjuksköterskorna själva eftersom patienterna med tiden visade hopp (Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna upplevde även arbetsglädje när de fick ge emotionellt stöd till patienterna (Kurniawan et al., 2022; Mill et al., 2013). Relationen mellan patienter med HIV och sjuksköterskor påverkades positivt, därmed arbetsglädjen, när relationen var långvarig med patienterna och när patienterna var tacksamma över omvårdnaden de fick (Adynski et al., 2021). Sjuksköterskorna upplevde att goda patientresultat var en motivation i

arbetet som när patienterna förbättrades, var följsamma och virusmängden minskade (Adynski et al., 2021; Puplampu et al., 2020). Utvecklingen av ART-behandling gav sjuksköterskorna arbetsglädje i form av hopp och motivation då sjuksköterskorna fick se att patienterna tillfrisknade (Puplampu et al., 2020).

Diskussion

Metoddiskussion

Metoden som användes var kvalitativ metod med induktiv ansats vilket var lämpligt för att beskriva sjuksköterskornas upplevelser i samband med omvårdnaden av patienter med HIV. Detta belyser Henricson och Billhult (2017) som en lämplig metod eftersom den induktiva ansatsen skapar en djupare förståelse för sjuksköterskors subjektiva upplevelser. Detta beskrivs även av Forsberg och Wengström (2017) som en fördel för att skapa en bredare och djupare förståelse utan begränsningar av tidigare forskning. Litteraturstudiens vetenskapliga kvalitet diskuterades utifrån de fyra kvalitetsindikatorerna trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet och bekräftelsebarhet.

De åtta valda kvalitativa resultatartiklarna bidrog med djupgående förståelse av sjuksköterskors upplevelser i samband med omvårdnaden av patienter med HIV. Den kvantitativa studien som innehöll betydligt fler informanter förstärkte resultatet och gav ett bredare perspektiv samt visade på likheter samt skillnader mellan de olika sjuksköterskornas upplevelser (Billhult, 2017). I Henricson (2017) beskrivs att när kvantitativ metod används kan en större databank samlas in, detta tillvägagångssätt hade dock kunnat leda till att litteraturstudien kunnat gå miste om djupgående erfarenheter och beskrivningar av upplevelser. Syftet delades in i centrala ord som sedan kombinerades olika för att hitta relevanta sökträffar relaterat till syftet (Karlsson, 2017). En styrka med litteraturstudien är användningen av både ämnesord och fritextord där de har använts tillsammans samt separat för att öka specificiteten. Med ämnesorden blev därmed sökningen mer specificerad till syftet och snävare vilket ökar trovärdigheten. Ämnesord inkluderar alla artiklar som handlar om ämnet vilket gjorde att stavningar eller ändelser inte spelade roll. Sökningarna i de tre databaserna CINAHL, PubMed och PsycINFO kan anses stärka resultatet då innehållet i databaserna handlar om omvårdnadsforskning vilket även beskrivs av Karlsson (2017). Användandet av tre olika databaser ökar trovärdigheten och chansen att hitta relevanta artiklar (Henricson, 2017). Dubbletter påträffades i alla de tre databaserna vilket innebar att samma artiklar kom upp i alla databaserna. Detta trots användningen av olika sökkombinationer

vilket ökar sensitiviteten och därmed trovärdigheten. I de fall där fritextord ersatte ämnesord kan artiklar ha missats då alla synonymer och kombinationer inte visats, vilket kan ses som en svaghet. Fritextord kompletterade ämnesorden för att specificera sökningen till syftet och för att expandera sökfältet. Eftersom svenska MeSH användes vid översättning av sökord från svenska till engelska stärks trovärdigheten då det resulterade i korrekt översättning.

Inklusions- och exklusionskriterierna som användes kan anses öka trovärdigheten då sökresultatet kan tolkas vara vetenskapligt och med relevans för syftet (Henricson, 2017). Ett inklusionskriterium som kan anses försvaga trovärdigheten är det valda årsintervallet eftersom data kan tolkas vara inaktuellt. Data hade eventuellt varit mer aktuell om ett årsintervall på fem år hade valts men viktiga artiklar kunde då förlorats. Det valda årsintervallet ansågs därför vara nödvändigt för att hitta relevanta resultatartiklar. Resultatartiklarna jämfördes med varandra för säkerställande att all data var aktuell samt att upplevelserna inte hade förändrats över tid i syfte att öka trovärdigheten. Pålitligheten och överförbarheten stärks genom en noggrann beskrivning av datainsamlingen vilket även tas upp av Henricson (2017). Pålitligheten kan ha påverkats negativt då översättningen från engelska till svenska kan ha tolkats felaktigt (Mårtensson & Fridlund, 2017). Studiens söksträng har utformats med hjälp av stöd från bibliotekarie. Detta beskriver Mårtensson och Fridlund (2017) ökar trovärdighet och pålitlighet. Den vetenskapliga kvaliteten försäkrades genom att artiklarna granskades enligt Carlsson och Eiman (2003) granskningsmallar för vetenskaplig kvalitet. Henricsson (2017) beskriver att granskningen av artiklarna även förstärker trovärdighet och pålitlighet (Henricsson, 2017). En svaghet med granskningsmallen är att den är subjektiv vilket kan leda till feltolkningar och olika bedömningar. Alla resultatartiklar granskades både individuellt och sedan gemensamt vilket Henricson (2017) beskriver ökar trovärdigheten. Artiklar som inte uppnådde grad I eller II exkluderades för att försäkra att litteraturstudien erhöll god vetenskaplig kvalitet. Databearbetningen gjordes enligt Popenoe et al. (2021) vilket stärker trovärdigheten och pålitligheten eftersom detta är riktlinjer som följts noggrant. I de artiklar där olika yrkeskategorier och grundutbildade sjuksköterskor var deltagare i resultatartiklarna var endast de grundutbildade sjuksköterskornas upplevelser som plockades ut vid databearbetning. Trovärdighet och pålitlighet stärks genom användningen av färgkodning vid databearbetning då risken att data missats är mindre samt att data lästes upprepade gånger. Majoriteten av artiklarna hade använt sig av triangulering som bland annat användning av fokusgruppsintervjuer, individuella intervjuer och observationer vilket gav en bred bild över sjuksköterskornas upplevelser. Bekräftelsebarheten ökar genom att olika upplevelser och situationer av sjuksköterskorna inkluderades oavsett

förförståelse. För att försäkra studiens bekräftelsebarhet granskade handledare och medstudenter utskrifter, resultat och analysbeskrivning (Mårtensson & Fridlund, 2017).

De länder studien innefattade är Indonesien, Sydafrika, Iran, Kanada, Tanzania, Namibia, Ghana, Barbados och Kina. Beroende på olikheter i länder när det kommer till kulturella, religiösa, ekonomiska faktorer kan det ha påverkat studiens överförbarhet. Skillnaderna kan ha påverkat studiens överförbarhet då litteraturstudien inte kan tolkas vara applicerbar i alla situationer inom svensk sjukvård (Mårtensson & Fridlund, 2017). I ett konservativt samhälle där sjuksköterskor erhållit ett mer konservativt synsätt kan det finnas mer fördomar och negativa upplevelser av personer med HIV. Detta har medfört att resultatet inte går att generalisera till alla sjuksköterskor i alla situationer. Dock har sjuksköterskornas upplevelser varit liknande trots skillnader i kultur, religion och ekonomi vilket kan öka överförbarheten. Litteraturstudien saknar data från Norden vilket kan anses vara en svaghet då resultatet kan tolkas inte vara generaliserbart till Nordens vårdkontexter. Däremot kan studiens resultat eventuellt tolkas vara överförbart till Norden eftersom kunskapen även här kan vara bristfällig och liknande stigmatiserande attityder kan finnas (Mehdiyar et al., 2016). Överförbarheten av data stärks genom en omfattande beskrivning av forskningsfrågan, deltagare, datainsamling och dataanalys (Mårtensson & Fridlund, 2017). Däremot har resultatet lyft olika perspektiv vilket ökar överförbarheten då upplevelser i olika situationer framförts. En noggrann beskrivning av resultatet bidrar till en ökad replikerbarhet och därmed överförbarhet. Handledare och medstudenter har granskat studiens rimlighet, giltighet samt försäkrat att resultatet varit grundad i data vilket ökar trovärdigheten och pålitligheten. Något som styrker kvalitén i studien är att alla resultatartiklar hade fått godkännande av etiska kommittéer och därmed präglades av etiskt förhållningssätt (Mårtensson & Fridlund, 2017). All referenshantering har gjorts med APA manualen som utgångspunkt, vilket är en guide för korrekt referenshantering (Högskolan i Skövde, 2023). Detta för att det tydligt ska framgå vart data har hämtats ifrån.

Resultatdiskussion

Sjuksköterskor upplevde en rädsla i omvårdnaden av patienter med HIV (Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021; Pan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskor beskrev även en rädsla för att själva bli smittade av HIV (Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021; Manganye et al., 2013; Mill et al., 2013). Denna rädsla beskrivs även i andra studier där rädslan för att bli exponerad för HIV resulterar i ett lidande för sjuksköterskorna (Mohanraj et al., 2021). Rädslan kan vara befogad då annan forskning också konstaterar att vårdpersonal som har

daglig kontakt med patienter med HIV har en ökad risk att smittas (Cividino, 2018). En annan studie beskriver dock att endast en av sjuksköterskorna uttrycker rädsla för yrkesmässig exponering och att de andra anser att sedvanliga försiktighetsåtgärder är tillräckliga (Macfarlane, 2014). I de situationer där sjuksköterskors rädsla tar över kan relationen med patienten påverkas, vilket kan leda till en sämre vårdupplevelse för båda parter (Oldland et al., 2020). I Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) finns riktlinjer för hur sjuksköterskor ska skydda sig själva och samtidigt förhindra smittspridning. Relaterat till ovanstående stycke kan det anses vara av betydelse att ha tydliga riktlinjer gällande exponering av HIV för att minska sjuksköterskornas rädsla. En ökad upplevd säkerhet och därmed minskad rädsla hos sjuksköterskor kan sannolikt bidra till en bättre omvårdnad där både patienten och sjuksköterskorna känner trygghet.

Resultatet visade att sjuksköterskorna upplevde stress som kunde påverka omvårdnaden av patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Huq et al., 2019; Mill et al., 2013; Pan et al., 2022;). De upplevde även stress i samband med hög arbetsbelastning (Adynski et al., 2021; Pan et al., 2022). Detta styrks även i andra studier där de beskriver att sjuksköterskorna känner sig stressade och oroliga då de vid hög arbetsbelastning känner att de inte kan ge den vård de önskar (Mohanraj et al., 2021: Moshidi et al., 2022). Moshidi et al (2022) lyfter även att sjuksköterskorna upplever utmattning, trötthet och påverkan på deras psykiska hälsa som en följd av ökade nivåer av stress. Watson (1993) beskriver att sjuksköterskorna kan förmedla och väcka känslor hos patienterna genom olika beteenden. En positiv HIV-diagnos bidrar till en stress hos patienterna då det kan upplevas vara livsomvälvande vilket sjuksköterskor ska kunna bemöta professionellt (Massey, 2014). Utifrån Watsons (1993) teori kan det tolkas att sjuksköterskorna kan föra över känslor av stress till patienterna vilket kan anses bidra till att vården blir bristfällig och patienter upplever negativa känslor. Stress tolkas vara ett resultat av hög arbetsbelastning, osäkerhet och brist på resurser vilket kan spegla ett behov av både mer stöd samt teamarbete för att förbättra omvårdnaden.

Sjuksköterskorna i föreliggande litteraturstudie upplevde att de påverkades av självstigmatisering och diskriminering från omgivningen (Kurniawan et al., 2022; Manganye et al., 2013; Mashallahi et al., 2021; Mill et al., 2013; Pan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). En annan studie som undersöker stigmatiseringen och dess associerade faktorer hos vårdpersonal har likartat resultat (Spence et al., 2022). Deras resultat påvisar ett samband mellan högre stigmatiserande attityder och kunskapsbrist hos vårdpersonalen

(Spence et al., 2022). En annan studie lyfter stigmatiseringen mot patienterna och beskriver att sjuksköterskorna undviker fysisk kontakt, utrycker verbala förolämpningar samt har ett allmänt kyligt bemötande (Attal Ahmed et al., 2021). Inom sjukvården finns det både lagar och föreskrifter riktade mot sjuksköterskor som poängterar att alla människor ska behandlas jämlikt. En lag som beskriver individers rätt till att bli behandlade jämlikt är Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30). Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) är en annan lag som understryker vikten av jämlika rättigheter och lagen finns för att motverka diskriminering. Enligt ICN:s etiska kod ska sjuksköterskor visa respektfullhet, lyhördhet samt medkänsla (ICN, 2021). Annan forskning belyser även vikten av att se patienten utifrån ett holistiskt synsätt med individuella behov för att främja relationen mellan sjuksköterskor och patienter (Oldland et al., 2020). Jean Watson betonar även hon vikten av att sjuksköterskor ska ha ett humanistiskt samt holistiskt förhållningssätt med sin teori om den transpersonella omsorgen (Watson, 1993). Vidare skriver Watson (1993) att sjuksköterskor ska vara lyhörda och vara uppmärksamma på ansiktsuttryck, kroppshållning samt lyssna på vad patienter förmedlar. En reflektion är att det är av yttersta vikt att som sjuksköterska tänka på det egna förhållningssättet och ha en god inställning i sitt arbete trots påverkan av självstigmatisering. Sjuksköterskornas attityder och beteenden i samband med omvårdnaden kan tolkas ligga till grund för hur den utformas och därför bör den vara på jämlika förutsättningar för patienterna.

Resultatet i föreliggande litteraturstudie belyste hur betydelsen av kunskap hade en central roll i sjuksköterskors arbete gällande HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Mashallahi et al., 2021). Det framkom även hur upplevelser av otillräckliga kunskaper gällande HIV kunde påverka sjuksköterskors arbete negativt. Det visade även på att ökad kunskap kunde leda till att sjuksköterskors självförtroende ökade samt en minskad rädsla och osäkerhet (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022). Även i en annan studie uppmärksammas en kunskapsbrist hos sjuksköterskorna gällande smittöverföring (Koseoglu Ornek et al., 2020). Det finns sjuksköterskor som tror att HIV kan överföras via saliv, svett, urin, tårar och via luften (Koseoglu Ornek et al., 2020). I en annan tidigare studie uttrycker sjuksköterskorna att de har en begränsad kunskap om HIV då de inte har erhållit någon HIV-utbildning, vilket kan påverka deras stöd till patienterna negativt (Macfarlane, 2014). Forskningen är tydlig med att sjuksköterskorna måste hålla sig uppdaterade med den nyaste kunskapen och aktuell forskning (Oldland et al., 2020). Sjuksköterskeprofessionens arbete bygger på förbättringskunskap, säker vård, informatik och evidensbaserat arbete som ska implementeras i omvårdnaden (Oldland et al., 2020). Av ovanstående diskussion kan

kunskap tolkas vara avgörande för att sjuksköterskor ska kunna upprätthålla en god vård för patienten och samtidigt uppleva trygghet i arbetet. Sjuksköterskor har ett eget ansvar att vara uppdaterad på ny kunskap och detta är av yttersta vikt i omvårdnaden av patienter med HIV.

Sjuksköterskorna upplevde att stöd på olika plan från deras omgivning påverkade motivationen i arbetet med personer med HIV (Adynski et al., 2021; Mill et al., 2013; Puplampu et al., 2020). Detta bekräftas även i en annan studie som beskriver att otillräckligt stöd och brist på beröm samt uppskattning ger sjuksköterskorna en upplevelse av dålig tillfredställelse i arbetet (Ramathuba & Makhado, 2021). Detta kan påverka deras arbetsmoral negativt. Upplevt stöd från kollegor kan förbättra arbetstillfredsställelsen hos sjuksköterskorna och påverka motivationen positivt (Puplampu et al., 2014). Ytterligare en studie påpekar att teamsamarbete och konstruktiv kritik är viktigt för en vård med hög kvalitet (Oldland et al., 2020). Det framgår att ett upplevt organisatoriskt stöd av arbetsgivaren främjar sjuksköterskornas styrka, engagemang samt skapar arbetsglädje (Ramathuba & Makhado, 2021). Den stödjande miljön främjar också öppen kommunikation, ärlighet och delaktighet (Ramathuba & Makhado, 2021). Watson (1993) nämner att stöd både psykiskt, fysiskt, socialt och andligt är nödvändigt. Sjuksköterskor som saknar pedagogiskt stöd känner en ökad stress i arbetet (Ramathuba & Makhado, 2021). Stöd är viktigt för sjuksköterskors utveckling i arbetet och för att förbättra arbetstillfredsställelsen. Watsons teori (1993) lyfter sjuksköterskors relation med patienter och kan därför tolkas beröra sjuksköterskorna där även de behöver stöd för att kunna bidra till en god omvårdnad.

Resultatet visade att sjuksköterskorna med tiden upplevde att de utvecklade en arbetsglädje i omvårdnaden av patienter med HIV (Adynski et al., 2021; Athley et al., 2017; Kurniawan et al., 2022; Puplampu et al., 2020). Sjuksköterskorna upplevde positiva känslor när de fick ge stöd till patienterna (Kurniawan et al., 2022; Mill et al., 2013). Watsons (1993) teori stärker resultatet eftersom teorin beskriver att hopp och tillit skapas när sjuksköterskor bekräftar patienters känslor och upplevelser. Även tidigare forskning speglar upplevelser av arbetsglädje hos sjuksköterskorna (Puplampu et al., 2014). Sjuksköterskorna anser att formandet av relationer med patienterna bidrar till deras arbetsglädje och motivation i arbetet (Puplampu et al., 2014). En god relation bekräftar Watson (1993) i sin teori skapas genom att sjuksköterskor har ett professionellt förhållningssätt. Detta kan framträda i form av att visa empati, närvaro, medmänsklighet och intresse (Watson, 1993). Känslan av arbetsglädje kan tolkas vara viktigt i omvårdnaden av patienter med HIV eftersom det kan främja

patientrelationen. Den goda patientrelationen kan i sin tur leda till ökad följsamhet hos patienten samt en känsla av välbefinnande för båda parter.

Konklusion och Implikation

Litteraturstudien visade att sjuksköterskorna i början av arbetet med patienter med HIV kunde uppleva rädsla och stress dels på grund av självstigmatisering men även diskriminering från omgivningen. Detta kunde i sin tur påverka relationen mellan sjuksköterskor och patienter negativt. Kunskapen gällande HIV hos sjuksköterskor var betydande för omvårdnaden av patienter med HIV. Att besitta kunskap och erfarenheter gällande HIV visade sig kunna öka sjuksköterskors arbetsglädje. Något som ytterligare påverkade hur sjuksköterskorna upplevde arbetet var känsla av emotionellt, praktiskt och organisatoriskt stöd från kollegor, arbetsgivare och familj. Detta stöd bör alla sjuksköterskor erhålla för att kunna ge en god omvårdnad med hög kvalité. Smittan med HIV är ett globalt folkhälsoproblem som bör uppmärksammas genom att skapa tydliga riktlinjer, rutiner och ökad utbildning för sjuksköterskor. Det kan anses nödvändigt att prata mer öppet om HIV inom vården för att motverka den stigmatisering som finns. Det finns även ett behov av att inkludera utbildning gällande HIV i grundutbildningen till sjuksköterskor då möten med patienter med HIV kommer ske i arbetslivet. Utbildningen hade kunnat göras genom föreläsningar från erfarna sjuksköterskor eller patientföreningar. Ytterligare utbildning bör erhållas gällande smittvägar av HIV, hur sjuksköterskors arbete ska ske säkert samt om stickhjälpmedel. En rekommendation för fortsatt forskning hade varit att undersöka hur sjuksköterskornas upplevelser är i Norden av att ge omvårdnad till patienter med HIV. Detta för att få en överblick av kunskapsläget och kvalitéten på omvårdnaden av patienter med HIV i ett utvecklande syfte.

Referenser

*= Resultatartiklar

*Adynski, G., Adynski, H., McQuide, P., Jones, C., Leeman, J., Leford, A., Bock, R. & Tijtuka, F. (2021). Nurses attitudes towards their jobs in outpatient human immunodeficiency virus facilities in Namibia: A qualitative descriptive study. *Journal of nursing management, 30*(2), 357-599. https://doi.org/10.1111/jonm.13529

Albert, J., Björkman, P., Carlander, C., Eriksen, J., Gisslén, M., Karlström, O., Missailidis, C., Navér, L., Soeria-Atmadja, S., Sönneborg, A., Westman, G. & Yilmaz, A. (2021). Antiretroviral behandling av hivinfektion 2021- Behandlingsrekommendation: *Referensgruppen för antiviral terapi (RAV)* https://www.sls.se/globalassets/rav/rekommendationer/rav_hiv_2021_220318.pdf

*Athley, H., Binder, L. & Mangrio, E. (2017). Nurses´ Experiences Working With HIV Prevention: A Qualitative Study in Tanzania. *Association of Nurses in AIDS Care, 29*(1), 20-29. http://dx.doi.org/10.1016/j.jana.2017.06.005

Attal Ahmed, B., Al-Rowaishan Mohammed, K., Akeel Abdulbaset, A. & AlAmmar Kassim, F. (2021). HIV stigma in the teaching hospitals in Sana'a, Yemen: a conflict and low-resource setting. *BMC Public health, 21:1793,* 1-10. https://doi.org/10.1186/s12889-021-11845-y

Belmontrapporten. (1979). *Ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research*. Hämtad 17 februari, 2023, från Https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/index.html

Billhult, A. (2017) Kvantitativ metod och stickprov. I M. Henricsson (Red.), V*etenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad (2:2* uppl., s. 57–80). Studentlitteratur.

Blaxhult, A., Berglund, T. & Ideström, M. (2015) Smittsamhet vid behandlad och obehandlad hivinfektion- en sammanfattning och praktiska råd: *Folkhälsomydigheten.*

https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/83596ac74b354bde9e44b6d3cebb34e8/smittsamhet-vid-behandlad-obehandlad-hivinfektion-15037-webb.pdf

Carlsson, S. & Eiman, M. (2003). *Evidensbaserad omvårdnad - Studiematerial för undervisning inom projekt "Evidensbaserad omvårdnad - ett samarbete mellan Universitetssjukhuset MAS och Malmö högskola".* Rapport nr 2. Malmö: Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö Högskola.

Cividino, M. (2018). Communicable disease prevention and management. *Oohna Journal, 37*(1), S 33- 41

Deeks, S., Overbaugh, J., Phillips, A. & Bushbinder, S. (2015) HIV infection. *Nature Reviews Disease Primers, 1*(1), 1-22 https://doi.org/10.1038/nrdp.2015.35

Fekete, E., Williams, S. & Skinta, M. (2018). Internalised HIV-stigma, loneliness, depressive symptoms and sleep quality in people living with HIV. *Psychology & Health, 33*(3), 398-415. 10.1080/08870446.2017.1357816

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Sjukdomsinformation om hivinfektion.* Hämtad 18 januari från: https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/smittsamma-sjukdomar/hivinfektion/

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2015). A*tt göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning. (4*.uppl.). Natur & Kultur.

Frain, J. (2017) Preparing every nurse to become an HIV nurse. *Nurse Education Today, 48,* 129-133. https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.10.005.

Henricson, M. (2017). Diskussion. I M. Henricson (Red). *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad (2:* a uppl., s. 411–420). Studentlitteratur.

Henricson, M. & Billhult, A. (2017). Kvalitativ metod. I M. Henricsson (Red.), V*etenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad (2:2* uppl., s. 57–80). Studentlitteratur.

*Huq, E., Moriyama, M., Harris, E., Shirin, H. & Rahman, M. Evaluation of Nurses' Knowledge and Attitude toward HIV-Infected Patients in Barbados (2019). *Journal of the International Association of Providers of AIDS Care, 18,* 1-9. doi:10.1177/2325958219880592

Högskolan i Skövde. (2023). Vägledning i referensskrivning enligt APA-manualen. Hämtad 8 mars från ://www.his.se/globalassets/dokument/biblioteket/lathundapa.pdf

Imani, B., Zandi, S., Khazei, S. & Mirzaei, M. (2021). The lived experience of HIV-infected patients in the face of a positive diagnosis of the disease: a phenomenological study. *Aids Research and therapy, 85*(95), 1-8. https://doi.org/10.1186/s12981-021-00421-4

International Council of Nurses[ICN]. (2021). *The ICN Code of Ethics for Nurses.* Hämtad 18 januari, 2022, från https://www.icn.ch/system/files/2021-10/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web_0.pdf

Karlsson, E.K. (2017). Informationssökning. I M. Henricsson (Red.), V*etenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad (2:2* uppl., s. 81–97). Studentlitteratur.

Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M. Henricsson (Red.), V*etenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad (2:2* uppl., s. 57–80). Studentlitteratur.

Koseoglu Ornek, O., Tabak, F. & Mete, B. (2020). Stigma in hospital: an examination of beliefs and attitudes towards HIV/AIDS patients, Istanbul. *AIDS Care, 32*(8), 1045-1051. 10.1080/09540121.2020.1769833

*Kurniawan, K., Susanti, H., Mustikasari, M., Khorirunnisa, K., Fitriani, N., Yosep, I., Widianti E., Ibrahim, K., Komariah, M., Maulana, S. & Arifin, H. (2022). Nursing Care on HIV/AIDS-Positive Men Who Have Sex with Men: A Qualitative Descriptive Study of Nurse´s Perspective in Indonesia. *Healthcare, 10*(12), 2485. https://doi.org/10.3390/healthcare10122485

Macfarlane, E. (2014). ”It’s nothing special... but we are more careful”: A study of nurses’ attitudes to caring for HIV patients in non-specialist settings. *HIV Nursing, 14*(1), 1474-7359.

*Manganye, B. S., Maluleke, T. X. & Lebese, R. T. (2013). Professional nurses’ views regarding stigma and discrimination in the care of HIV and AIDS patients in rural hospitals of the Limpopo province, South Africa. *African Journal of AIDS Research (AJAR)*, *12*(1), 33–40. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.2989/16085906.2013.815411

Massey, M-T. (2014). Living with HIV: The role of the practice nurse. *Practice nurse: The Journal of Nurses in general practice, 44*(11), 20-24.

*Mashallahi, A., Rahmani, F., Gholizadeh, L. & Ostadtaghizadeh, A. (2021). Nurses´ experience of caring for people living with HIV: a focused ethnography. *International Nursing Review, 68*(3), 318-327. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.1111/inr.12667open_in_new

Mehdiyar, M., Andersson, R., Hjelm, K. & Povlsen, L. (2016). HIV-positive migrants' encounters with the Swedish health care system. *Glob Health Action, 28* (9), 31753. doi: 10.3402/gha.v9.31753.

*Mill, J., Harrowing, J., Rae, T., Richter, S., Minnie, K., Mbalinda, S. & Hepburn-Brown, C. (2013). Stigma in AIDS Nursing Care in Sub-Saharan Africa and the Caribbean. *SAGE journals, 23*(8), 1066- 1078. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.1177/1049732313494019

Mohanraj, P., Kamalakannan, K., Arun, K. & NoveenaRao, P. (2021). Nurses perspective on caring for a patient. *HIV Nursing, 21*(2), 89-91. 10.31838/hiv21.02.14

Moshidi ML., Malema RN., Muthelo L. & Mothiba TM. (2021) Provision of Care to the People with HIV: Voices of Professional Nurses in the Public Hospitals of Limpopo Province, South Africa. *International Journal Environmental Research of Public Health,18*(6), 3112. doi: 10.3390/ijerph18063112.

Mårtensson, J & Fridlund, B. (2017) Vetenskaplig kvalitet i examensarbetet. I M. Henricsson (Red.), V*etenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad (2:2* uppl., s. 57–80). Studentlitteratur.

Oldland, E., Botti, M., Hutchinson, A-M. & Redley, B. (2020) A framework of nurses' responsibilities for quality healthcare — Exploration of content validity. *Collegian, 27*(2), 150-163, https://doi.org/10.1016/j.colegn.2019.07.007.

*Pan, C., Wang, H., Chen, M., Cai, Y., Li, P., Xiao, C., Tang, Q. & Koniak-Griffin, D. (2022). Stress and coping in nurses taking care of people living with HIV in Hunan, China: A descriptive qualitative study. *Neuropsychiatic Disease and Treatment, 18,* 303-315. DOI:10.2147/NDT.S341151

Popenoe, R., Langius-Eklöf, A., Stenwall, E. & Jervaeus, A. (2021). A practical guide to data analysis in general literature reviews. N*ordic Journal of Nursing Research, 41*(4)*,* 175–186. https://doi.org/10.1177/2057158521991949

Punitha, S., Kiruthiga, N., Kavitha, M. & DivyaPresenna, S. (2021). Clinical stages of HIV. *HIV nursing, 21*(2), 103-106. Doi.org/10.31838/hiv21.02.18

*Puplampu, G., Caine, V. & Clandinin, J. (2020). Sustaining hope: A narrative inquiry into the experiences of hope for nurses who work alongside people living with HIV in Ghana. *Nursing Open, 7*(3), 879-886. 10.1002/nop2.465

Puplampu G., Olson K., Ogilvie L. & Mayan M. (2014) Attracting and retaining nurses in HIV care. *Journal of the Association of Nurses in AIDS Care, 25* (3), 253-261. doi: 10.1016/j.jana.2013.01.002

Ramathuba, D. U. & Makhado, L. (2021). Support model for nurses caring for people living with HIV and AIDS in the Limpopo province, South Africa. *Curationis*, *44*(1), 1–8.

Schroeder, C & Maeve, MK. (1992). Nursing care partnerships at the Denver Nursing Project in Human Caring: an application and extension of caring theory in practice. *Advances in Nursing Science, 15*(2)*,* 25-38 doi: 10.1097/00012272-199212000-00005.

Senyurek, G., Kavas Volkan, M. & Ulman Isil, Y. (2021). Lived experiences of people living with HIV: a descriptive qualitative analysis of their perceptions of themselves, their social spheres, healthcare professionals and the challenges they face daily. *BMC Public health*, *21*(904), 1-15. https://doi.org/10.1186/s12889-021-10881-y

SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor.* Utbildningsdepartementet. Hämtad 25 januari, 2022, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003- 460

SFS 2004:168. *Smittskyddslagen*. Socialdepartementet. Hämtad 18 januari, 2023, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/smittskyddslag-2004168_sfs-2004-168

SFS 2008:567. *Diskrimineringslagen*. Arbetsmarknadsdepartementet. Hämtad 17 februari, 2023, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567

SFS 2017:30. *Hälso- och Sjukvårdslag.* Socialdepartementet. Hämtad 18 januari, 2023, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag_sfs-2017-30

SFS 2018:218. *Lag med komplementerande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning*. Hämtad 25 Januari, 2022, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2018218-med-kompletterande-bestammelser_sfs-2018-218

SOSFS 2015:10. *Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg*. Socialstyrelsen. Hämtad 23 januari, 2023, från https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/201510-om-basal-hygien-i-vard-och-omsorg/

Spence, B., Wang, C., Michel, K., Ocampo, JM., Kharfen, M., Merenstein, D., Goparaju, L. & Kassaye, S. (2022). HIV Related Stigma among Healthcare

Providers: Opportunities for Education and Training. Journal of the *International Association of Provider of AIDS Care, 21,* 1-8. doi: 10.1177/23259582221114797.

Watson, J. (1993). *En teori för omvårdnad; omvårdnad och humanvetenskap.* Studentlitteratur.

World Health Organisation [WHO]. (2022). *HIV.* Hämtad 17 januari, 2022, från https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids

World Medical Association. (2018). *WMA Declaration of Helsinki – ethical principles for medical research involving human subjects.* Hämtad 22 december, 2022, från https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of- helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/

Ziersch, A., Walsh, M. & Baak, M. (2021). "It is not an acceptable disease": A qualitative study of HIV-related stigma and discrimination and impacts on health and wellbeing for people from ethnically diverse backgrounds in Australia. *BMC Public Health,* 21, 779. https://doi.org/10.1186/s12889-021-10679-y

Östlundh, L. (2017). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats- en vägledning för litteraturbaserade examensarbeten.* (4 uppl., s. 79–109). Studentlitteratur.

Bilaga A

Tabell 1: Sökordsöversikt

Rad	Sökord	CINAHL	PubMed	PsycINFO
1	HIV	HIV (fritext)	HIV (fritext)	HIV (fritext)
2	Humant immunbristvirus	Human immunodeficiency virus (fritext)	Human immunodeficiency virus (fritext)	Human immunodeficiency virus (fritext)
3	HIV-positiva personer	HIV-Positive Persons (MH)	-	-
4	Omvårdnad	Nursing care (fritext)	Nursing care (fritext)	Nursing care (fritext)
5	Omvårdnad	Nursing (fritext)	Nursing (fritext)	Nursing (fritext)
6	Omvårdnad	Caring (fritext)	Caring (fritext)	Caring (fritext)
7	Omvårdnad	Care (fritext)	Care (fritext)	Care (fritext)
8	Sjuksköterskors attityder	Nurse attitudes (MH)	-	-
9	Upplevelser	Experience (fritext)	Experience (fritext)	Experience (fritext)
10	Attityd	Attitude (fritext)	Attitude (fritext)	Attitude (fritext)
11	Sjuksköterskor	-	("Nurses"[Mesh])	MAINSUBJECT.EXACT("Nurses")
12	Uppfattning	Perception (fritext)	Perception (fritext)	Perception (fritext)

Bilaga B

Tabell 2: Sökhistorik

Rad	Datum	Databas	Sökord/Limits/Booleska operatorer	Antal träffar	Lästa abstrakt	Granskade artiklar	Resultat artiklar
1	2023-02-01	CINAHL	(MH "Nurse Attitudes") AND ((MH "HIV-Positive Persons") OR HIV OR Human Immunodeficiency Virus) AND (nursing care OR caring OR nursing OR care) AND (attitude OR perception OR experience) Limits: English, 2013-2023, peer- reviewed	115	73	15	3
2	2023-02-01	PsycINFO	MAINSUBJECT.EXACT(" Nurses") AND (Human immunodeficiency virus OR HIV) AND (Nursing care OR caring OR nursing OR care) AND (attitude OR perception OR experience) Limits: English, 2013-2023, peer- reviewed	79	42	12	3
3	2023-02-01	PubMed	("Nurses"[Mesh]) AND (HIV OR Human immunodeficiency virus) AND (nursing care OR caring OR nursing OR care) AND (attitude OR perception OR experience) Limits: English, 2013-2023	137	87	18	3

Bilaga C

Tabell 3: Artikelöversikt

Artikel 1	**Information om artikeln**
Referens	Adynski, G., Adynski, H., McQuide, P., Jones, C., Leeman, J., Leford, A., Bock, R. & Tijtuka, F. (2021). Nurses attitudes towards their jobs in outpatient human immunodeficiency virus facilities in Namibia: A qualitative descriptive study. *Journal of nursing management, 30*(2), 357-599. https://doi.org/10.1111/jonm.13529
Land	Namibia
Databas	PubMed
Syfte	Syftet var att beskriva sjuksköterskors attityder till sina arbeten, identifiera faktorer som bidrar till sjuksköterskors arbetsattityder och undersöka hur sjuksköterskors arbetsattityder påverkar deras förmåga att utföra sina arbeten.
Metod	Kvalitativ metod.
Urval	Arton sjuksköterskor deltog i studien. Inklusionskriterierna var grundutbildade sjuksköterskor eller specialistsjuksköterskor som arbetade med patienter med HIV. Elva grundutbildade sjuksköterskor deltog och sju specialistsjuksköterskor. Urvalet delades in i två kategorier av sjuksköterskor på sjukhus och vårdcentraler/mottagningar.
Datainsamling	Datainsamling genomfördes med semistrukturerade intervjuer där frågor ställdes som var relaterade till känslor och attityder till sina arbeten. Intervjuerna hölls på arbetsplatserna som sjuksköterskorna arbetade på. Tidslängden på intervjuerna var 45 minuter. Alla intervjuer hölls på engelska.
Dataanalys	Ljudinspelningarna från intervjuerna transkriberades och avidentifierades genom att information som var identifierbar gällande deltagarna eller faciliteterna utelämnades. Analysen av intervjuerna genomförde genom riktad innehållsanalys. Data som hade kategoriserats kodades därefter. Två kodare analyserade data för att säkerställa bekräftelse där de lästes noggrant samt upprepade gånger. Koder skapade slutligen teman. Triangulering inkluderades då flera forskare deltog i dataanalysen.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Faktorer som påverkade sjuksköterskornas upplevelser under arbetet var arbetsbelastning, stöd från medarbetare, tillgång till information, tillgång till materiella resurser och patientrelation. Positiva upplevelser hos sjuksköterskorna skapades genom förbättring av stöd från kollegor, arbeta utefter positiva patientrelationer, tillhandhålla materiella resurser samt genom utbildning för ökade kunskaper.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 85% och motsvarade 41 poäng.

Artikel 2	**Information om artikeln**
Referens	Athley, H., Binder, L. & Mangrio, E. (2017). Nurses´ Experiences Working With HIV Prevention: A Qualitative Study in Tanzania. *Association of Nurses in AIDS Care, 29*(1), 20-29. http://dx.doi.org/10.1016/j.jana.2017.06.005
Land	Tanzania
Databas	PubMed
Syfte	Syftet var att utforska sjuksköterskors erfarenheter av att arbeta preventivt gällande HIV i Tanzania.
Metod	Kvalitativ metod
Urval	Åtta sjuksköterskor deltog i studien. Inklusionskriterierna var engelsktalande, legitimerad sjuksköterska samt att de skulle ha varit verksamma i HIV-förebyggande insatser under föregående år i Tanzania.
Datainsamling	Semistrukturerade intervjuer genomfördes på engelska som varade från 23 och 45 minuter. Öppna frågor ställdes och författarna använde en lista med relevanta ämnen och frågor de skulle ta upp. Samma frågor ställdes till alla deltagare och intervjuerna spelades in samt transkriberades. Två av deltagarna ville inte bli inspelade, forskarna förde då anteckningar.
Dataanalys	En beskrivande innehållsanalys gjordes enligt Burnard (1991). Anteckningar från varje intervju lästes noga och färgkodning användes. Detta resulterade i teman som därefter grupperades i kategorier där likheter och skillnader jämfördes. Slutligen skapades lämpliga rubriker och underrubriker.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Resultatet belyste de utmaningar sjuksköterskor möter i arbetet med HIV. Under arbetet upplevde sjuksköterskor svårigheter med hantering av stigmatiseringen gällande HIV samt brist på resurser, kunskap och rädsla för exponering. Sjuksköterskor påverkades psykiskt av arbetet eftersom de kände ett socialt ansvar att hjälpa till. Sjuksköterskorna upplevde att det var viktigt att prata om HIV på samma sätt som andra kroniska sjukdomar för att motverka stigmatiseringen.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 88 % och motsvarade 42 poäng.

Artikel 3	**Information om artikeln**
Referens	Huq, E., Moriyama, M., Harris, E., Shirin, H. & Rahman, M. Evaluation of Nurses' Knowledge and Attitude toward HIV-Infected Patients in Barbados (2019). *Journal of the International Association of Providers of AIDS Care, 18,* 1-9. doi:10.1177/2325958219880592
Land	Barbados
Databas	PsycINFO
Syfte	Syftet var att utvärdera sjuksköterskors kunskap och attityd till patienter med HIV och deras underliggande faktorer.
Metod	Kvantitativ metod
Urval	Urvalet bestod av 218 sjuksköterskor. Inklusionskriterierna var sjuksköterskor som arbetade och hade erfarenhet av människor som lever med HIV/AIDS.
Datainsamling	Forskarna träffade deltagarna på deras sjukhus respektive klinik under arbetstid. De fick svara på ett frågeformulär som bestod av 4 avsnitt med totalt 45 punkter. Frågeformulär samlades sedan in från deltagarna direkt och förseglades i kuvert för att upprätthålla konfidentialitet.
Dataanalys	Data skrevs in och analyserades med hjälp av SPSS version 17.0. Interna konsistenskontroller, korstabeller och maximala och lägsta värden för var och en av variablerna gjordes för att upptäcka möjliga fel. Sedan tolkades beskrivande statistik, medelvärden, frekvenser och procentsatser. P- värdet var 0,05 och associationen av variablerna ansågs då signifikant.
Bortfall	Det var 58 deltagare som inte inkluderades i resultatet.
Resultat/Slutsats	Majoriteten av deltagarna visade en god kunskap och attityd men resultatet tyder på att det behövs mer praktisk utbildning. Detta för att sjuksköterskorna ska få ökad kunskap och en positiv attityd gällande omvårdnaden av patienter med HIV. Okunskapen bidrog till fördomar samt en ovilja att vårda dessa patienter. Slutsatserna var att en ökad kunskap sannolikt hade förbättrat omvårdnaden för patienter med HIV.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 85% och motsvarade 40 poäng.

Artikel 4	**Information om artikeln**
Referens	Kurniawan, K., Susanti, H., Mustikasari, M., Khorirunnisa, K., Fitriani, N., Yosep, I., Widianti E., Ibrahim, K., Komariah, M., Maulana, S. & Arifin, H. (2022). Nursing Care on HIV/AIDS-Positive Men Who Have Sex with Men: A Qualitative Descriptive Study of Nurse´s Perspective in Indonesia. *Healthcare, 10*(12), 2485. https://doi.org/10.3390/healthcare10122485
Land	Indonesien.
Databas	CINAHL
Syfte	Syftet var att utforska sjuksköterskors uppfattningar om omvårdnad av homosexuella män med HIV/AIDS.
Metod	Kvalitativ metod
Urval	Femton sjuksköterskor deltog i studien. Inklusionskriterierna var att de skulle vara legitimerade sjuksköterskor samt arbeta på en slutenvårdsavdelning med män som hade HIV/AIDS.
Datainsamling	Semistrukturerade djupintervjuer genomfördes mellan maj och juli 2018. Intervjuerna varade mellan 30 och 77 minuter. Forskaren använde semistrukturerade intervjuriktlinjer och fältanteckningar. Alla intervjuer spelades in.
Dataanalys	Ett program användes för kategorisering och organisering av data som samlats in genom citat från deltagarna samt genom observation. Intervjuresultaten analyserades tematiskt. Efter kodning skapades teman som granskades och namngavs. Verifieringstester genomfördes på deltagarnas intervjuresultat. Triangulering inkluderades av olika källor, tekniker och forskningstid samt trovärdighetstester gjordes. Slutligen stämde forskarna av materialet med revisorer.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Tre huvudteman framkom i resultatet i) Negativ sjuksköterskeuppfattning i den tidiga fasen av behandling. ii) Sjuksköterskors attityder i jämförelse mot negativa uppfattningar. iii) Sjuksköterskor som har god kunskap om HIV/AIDS. Resultatet visade att sjuksköterskorna hade en negativ uppfattning i första mötet med patienterna men att de sedan utvecklade en positiv attityd senare i behandlingsfasen. De utvecklade en djupare förståelse efter mer kunskap kring omvårdnaden av patienter med HIV/AIDS. Detta skapade en ökad säkerhet hos sjuksköterskor vilket påverkade omvårdnaden positivt.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 81 % och motsvarade 39 poäng.

Artikel 5	**Information om artikeln**
Referens	Manganye, B. S., Maluleke, T. X. & Lebese, R. T. (2013). Professional nurses' views regarding stigma and discrimination in the care of HIV and AIDS patients in rural hospitals of the Limpopo province, South Africa. *African Journal of AIDS Research (AJAR)*, *12*(1), 33–40. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.2989/16085906.2013.815411
Land	Sydafrika
Databas	CINAHL
Syfte	Syftet var att fastställa sjuksköterskors syn på manifestationerna av HIV- och AIDS-stigmatisering och diskriminering samt deras inflytande på kvaliteten på vården som ges till människor som lever med HIV och AIDS på tre landsbygdssjukhus i Limpopo-provinsen, Sydafrika.
Metod	Kvalitativ metod
Urval	Trettiosju sjuksköterskor deltog i studien. Inklusionskriterierna för fokusgruppintervjuerna var att deltagarna skulle vara sjuksköterskor som tog hand om HIV-positiva patienter, hade minst ett års erfarenhet av arbetet samt gått en eller flera HIV-relaterade utbildningar. Inklusionskriterierna för nyckelinformantintervjuerna var sjuksköterskor med ansvar för vårdande av HIV- och AIDS patienter. Sex sjuksköterskor valdes ut. För de semistrukturerade intervjuerna inkluderades endast operativa chefer med ansvar för HIV- och AIDS vård.
Datainsamling	Fokusgruppintervjuer, nyckelinformantintervjuer samt semistrukturerade intervjuer genomfördes. Alla intervjuer spelades in samt transkriberades. Innan intervjuernas start förklarade forskarna syftet med studien. Intervjuerna hölls på engelska men deltagarna fick svara på sina modersmål.
Dataanalys	Intervjuerna spelades in med bandspelare och transkriberades där översättning gjorts av en professionell översättare. Riktlinjer och stegen för kvalitativa dataanalys följdes. Transkriptionerna analyserades individuellt och därefter bildades kategorier av oberoende kodare som slutligen grupperades i teman. Kategorierna jämfördes med de kategorier forskarna hade skapat. Forskarna skapade en lista av alla ämnen där listan sedan jämfördes med data för att konstatera att de representerade relevant data. Ämnen klustrades och formades till kolumner som förkortades till koder. Deltagarna fick uttrycka sina åsikter gällande analysen och resultatet.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Resultatet visade att sjuksköterskorna var införstådda i förekomsten av stigmatisering och diskrimineringen av patienter med HIV. De ansåg att det var felaktigt samt att det påverkade omvårdnaden negativt. Slutsatserna visade att begränsade och bristfälliga kunskaper var en av anledningarna samt att sjuksköterskorna ansåg att HIV var farligt och smittsamt.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 88% och motsvarade 42 poäng.

Artikel 6	**Information om artikeln**
Referens	Mashallahi, A., Rahmani, F., Gholizadeh, L. & Ostadtaghizadeh, A. (2021). Nurses´ experience of caring for people living with HIV: a focused ethnography. *International Nursing Review, 68*(3)*,* 318-327. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.1111/inr.12667open_in_new
Land	Iran
Databas	CINAHL
Syfte	Syftet var att utforska erfarenheterna av sjuksköterskor från Iran som vårdar patienter med HIV.
Metod	Kvalitativ metod
Urval	Tolv sjuksköterskor rekryterades från infektionsavdelningar på ett universitetssjukhus. Inklusionskriterierna var att arbeta som registrerad sjuksköterska samt att ha vårdat minst en patient med HIV under de senaste sex månaderna.
Datainsamling	Data insamlades genom fokusgruppintervjuer samt att första författaren genomförde fältobservationer och fältanteckningar under fem månader 2020. Fokusgruppintervjuerna genomfördes i tre grupper med fyra deltagare i varje grupp där intervjun pågick under två timmar. En handledare presenterade frågorna utifrån en semistrukturerad intervjuguide och en assistent förde anteckningar samt spelade in samtalen.
Dataanalys	Efter varje intervju gick forskarna igenom de centrala delar som deltagarna tagit upp. Intervjuerna transkriberades på persiska och översattes sedan till engelska av en expertöversättare. En av författarna som hade stor erfarenhet av översättning validerade data. Slutligen skapades koder på tre olika nivåer som resulterade i teman. Analysresultaten visades för deltagarna för bekräftelse av korrekt resultat som återspeglade deras erfarenheter.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Tre huvudteman som speglade sjuksköterskornas erfarenheter framkom i) Överdriven rädsla för att bli smittad ii) Oro för möjliga konsekvenser iii) Brist på självförtroende i vården. Sjuksköterskorna visade en rädsla som förstärks av den sociala stigma och diskriminering som finns. Sjuksköterskorna kunde känna att deras liv skulle kollapsa om de fick HIV. Rädslan över att föra över smittan till anhöriga fanns även. Slutsatserna var att sjuksköterskornas attityder kunde förbättras genom utbildning samt stärka deras självförtroendet vilket skapade en bättre vård.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 81% och motsvarade 39 poäng.

Artikel 7	**Information om artikeln**
Referens	Mill, J., Harrowing, J., Rae, T., Richter, S., Minnie, K., Mbalinda, S. & Hepburn-Brown, C. (2013). Stigma in AIDS Nursing Care in Sub-Saharan Africa and the Caribbean. *SAGE journals, 23*(8), 1066- 1078. https://doi-org.ezproxy.bib.hh.se/10.1177/1049732313494019
Land	Kanada
Databas	PsycINFO
Syfte	Syftet var att utforska miljön, sammanhanget och inflytandet av stigmatiseringen på den omvårdnad som ges till personer med HIV i fyra låg- och medelinkomstländer: Jamaica, Kenya, Sydafrika och Uganda.
Metod	Kvalitativ metod.
Urval	Åttiofyra sjuksköterskor och barnmorskor deltog i semistrukturerade intervjuerna och 79 deltog i elva olika fokusgrupper. Urvalet bestod av sjuksköterskor med olika erfarenheter av HIV vård. Inklusionskriterier var att vara över 18 år samt engelsktalande, arbeta på sjukhus eller i hemsjukvården, vara legitimerad sjuksköterska, barnmorska eller ha en specialistutbildning.
Datainsamling	Fokusgruppsintervjuer och semistrukturerade intervjuer utfördes som varade från 30 till 60 minuter. Alla intervjuer hölls på engelska och spelades in samt transkriberades. Forskarna utgick ifrån riktlinjer vid genomförande och transkribering av intervjuerna och fokusgrupperna. Samma frågor ställdes till alla deltagarna för att skapa en diskussion om sjuksköterskornas erfarenheter av HIV vård.
Dataanalys	En induktiv process användes för identifiering av teman och sambandet mellan teman i intervjuerna och fokusgrupperna. Den djupgående analysen utgick ifrån en modell och för att analysera data utvecklades ett kodningsramverk. Forskarna använde ett program för all hantering av data och transkribering. Alla data samanalyserades av en erfaren kvalitativ forskare och en forskare i varje studieland. Studiedesignen inkluderade triangulering av datakällorna.
Bortfall	Ej aktuellt.
Resultat/Slutsats	Resultatet resulterade i rubrikerna i) Omvårdnad av patienter med HIV ii) Stigma som en utmaning i omvårdnaden iii) Strategier för att hantera stigma. Resultatet visade att stigmatisering och diskriminering påverkar sjuksköterskors omvårdnad av patienter som lever med HIV. Rädsla var en faktor som påverkar sjuksköterskors förmåga att ge fullgod vård. Trots de utmaningar som existerar försökte många sjuksköterskor visa medkänsla och anpassade vården utefter sina patienter för att minska den diskriminering och stigmatisering som finns.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 81% och motsvarade 39 poäng.

Artikel 8	**Information om artikeln**
Referens	Pan, C., Wang, H., Chen, M., Cai, Y., Li, P., Xiao, C., Tang, Q. & Koniak-Griffin, D. (2022). Stress and coping in nurses taking care of people living with HIV in Hunan, China: A descriptive qualitative study. *Neuropsychiatic Disease and Treatment, 18,* 303-315. DOI:10.2147/NDT.S341151
Land	Kina
Databas	PsycINFO
Syfte	Syftet var att utforska stressupplevelser och copingstrategier hos sjuksköterskor som vårdar personer med HIV i Kina.
Metod	Kvalitativ metod.
Urval	Trettiotre sjuksköterskor rekryterade från HIV-specialiserade avdelningar i Humanprovinsen i Kina. Inklusionskriterierna var att vara legitimerad sjuksköterska i Kina, varit anställd på HIV-specialiserad avdelning minst ett halvår och tala mandarin flytande.
Datainsamling	Fokusgrupp och individuella djupintervjuer utfördes. Innan detta genomförde alla deltagare en kort undersökning där de uppgav demografiska data. Fokusgrupp intervjuerna bestod av åtta sjuksköterskor och varade 60 minuter. Resterande 25 sjuksköterskor genomförde individuella djupintervjuer som pågick cirka 40 minuter. Båda tillvägagångssätten följde en semistrukturerad intervjuguide med öppna frågor. Intervjuerna spelades in och deltagarna hade möjligheten att granska och revidera informationen i efterhand.
Dataanalys	Inspelningarna som gjorts av fokusgruppen och djupintervjuerna transkriberades på mandarin som sedan analyserades och översattes med hjälp av ett program. Därefter kodades data som sammanställdes till teman. Dessa teman granskades och skapade en tematisk karta där teman definierades. Kodning och analyser gjordes på mandarin som därefter blev översatta på engelska. Fokusgruppens och djupintervjuernas resultat kombinerades för ett slutligt resultat.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Resultatet beskrev att sjuksköterskorna upplevde utmaningar i omvårdnaden av patienter med HIV. Fyra huvudsakliga faktorer för sjuksköterskors stress togs upp. Dessa var i) Oro över yrkesmässig exponering ii) hög arbetsbelastning iii) psykiska problem iiii) riskbeteenden hos patienter och diskriminering mot sjuksköterskor. Stressen visade sig påverka sjuksköterskorna negativt när de hade hög arbetsbelastning. Sjuksköterskorna kunde känna sig ensamma i arbetet då de upplevde diskriminering från omgivningen. Det fanns däremot även positiva upplevelser av stressen som resulterade i ökad motivation i arbetet.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 83% vilket motsvarade 40 poäng.

Artikel 9	**Information om artikeln**
Referens	Puplampu, G., Caine, V. & Clandinin, J. (2020). Sustaining hope: A narrative inquiry into the experiences of hope for nurses who work alongside people living with HIV in Ghana. *Nursing Open, 7*(3)*,* 879-886. 10.1002/nop2.465
Land	Ghana
Databas	PudMed
Syfte	Syftet var att undersöka hur sjuksköterskor som arbetar inom HIV-vården i Ghana lever och arbetar med hopp.
Metod	Kvalitativ metod.
Urval	Fem sjuksköterskor inkluderades i studien där ett inklusionskriterium var att de skulle arbetat inom HIV-vården i minst fem år. Alla deltagare skulle även behöva vara villiga att delta i samtal under ett helt år.
Datainsamling	Narrativ undersökning gjordes där resonanstrådar identifierades över deltagarnas tidigare erfarenheter. Trådarna representerade kontinuiteten, socialiteten och temporaliteten i individens upplevelse. Det gjordes sex till åtta samtal med varje deltagare individuellt under flera månader där deltagarna fick beskriva minnen av betydelsefulla upplevelser. De delade erfarenheter som sjuksköterskorna ansåg vara hoppfulla. Deltagarna ombads att fortsätta att berätta utifrån tidigare intervjuer. En journal skrevs under studien i syfte att registrera observationer, nya ideer och forskarnas roll i forskningsprocessen. Alla intervjuer genomfördes på engelska.
Dataanalys	Ljudinspelare användes under samtalen. Efter intervjuerna granskades fältanteckningar som hade gjorts under tiden i syftet att skapa olika ämnen. Preliminär kodning gjordes och analys inom den tredimensionella narrativa undersökningen; temporalitet, plats och socialitet.
Bortfall	Ej aktuellt
Resultat/Slutsats	Resultatet beskrev hur det är att arbeta som sjuksköterska för människor som lever med HIV samt sjuksköterskornas upplevelser av hopp i samband med omvårdnaden av patienter med HIV. Sjuksköterskorna upplevde att de över tid och efter erfarenhet utvecklade hopp medan de i början kände en rädsla samt att de var obekväma. De framkom att sjuksköterskorna upplevde stigmatisering och diskriminering. Stödet från sjuksköterskornas familjer var betydande.
Vetenskaplig kvalitet	Grad I enligt Carlsson och Eimans granskningsmodell (2003). Kvalitét på 83% vilket motsvarade 40 poäng.